

DEBATT

Lesernes meninger
Send debattinnlegg på
www.ifinnmark.no/debatt

Signert

Debattinnlegg skal normalt være signert med navn. Innsender må alltid oppgi fullt navn og adresse til redaksjonen, samt telefonnummer og eventuelt e-postadresse.

Skriv kort. Det øker sjansen for å få innlegg på trykk. Lange innlegg som har stått på trykk i andre medier blir ikke prioritert.

Forkorting

Maksimalengde på innlegg er 5000 tegn inkl. mellomrom. Legg gjerne ved portrettfoto. Vi forbeholder oss retten til å forkorte og redigere innlegg, samt til å lagre og utgi innlegg i elektronisk form.

Innlegg honoreres ikke, og tilsatte manus blir normalt ikke returnert.

Pasvikbamsen:

Politisk svik og klowneri

Tilsvaret til innlegget «Redaktørens eiendomsforvaltning».

Geir Wulff, sjefredaktør i Ságot

Kurt Pasvikbamsen Wikan er styreleder i Finnmarksseidommen (FeFo) samt fylkesvarsraordfører kandidat for Finnmark Senterparti. Men i stedet for å ivareta og etterleve Finnmark Sps partiprogram som han er valgt på, opptrer Pasvikbamsen heller å opptre som politisk klown. Det er en tragedie for Finnmark Sp.

Private tomter

I et innlegg i de samiske avisene Avvir og Ságot stiller seg bak etter hvert privat krav om å eie utmark i indre Finnmark, «selv om grunnlaget er aldri så usikkert eller rettspraksisen er uprovov». Dette er direkte sludder, og noe Wikan har sugd av eget bryst.

Den regjeringsoppnevnte Finnmarkskommisjonen har siden 2008 utreda retten til den umatrikulerte utmarka i Finnmark, foreløpig i seks felt. I de tilfeller hvor kommisjonen har konkludert med at det foreligger individuelle private rettigheter, bør dette sjøstøt aksepteres, med mindre det foreligger konkrete opplysninger som tilsier at kommisjonen har konkludert uriktig.

Til nå har styrefertallet i FeFo ikke vært villig til å frivillig akseptere et eneste privat eierkrav, sjøl om kommisjonen har konkludert entstemmig. Heller ikke enstemmige dommer i utmarksdomstolen som stadfester privat eiendomsrett til bygde tomter, har styrefertallet vært villig til å godta.

Finnmarksløven ga FeFo hjemmel til å landareal på over 45.000 kvadratkilometer. Innenfor dette enorme området har styrefertallet, anført av Wikan, ikke vært villig til å akseptere en eneste kvadratkilometer i privat eie. I stedet prøver man gnski å kare til seg private tomter.

Sjølseidende private virksomhet

FeFo er en sjølseidende og stiftelseslignende privatrettslig virksomhet uten eiere, men ynder å fremstille seg som at man veies av alle i Finnmark». Dette er en ren bløff.

Hadde FeFo vært eid av alle i Finnmark, måtte virksomheten hatt en ansvarlig generalforvalting hvor alle eiere kunne være representert og utøve nødvendig eierstyring. Det har man ikke i dag.

FeFo styres av et styre opp-

nevnt av Sametinget og fylkestinget i fellesskap. Men disse to oppnevningstinstansene har ingen formell instruksjonsmyndighet overfor styret annet enn å oppnevne og avsette styremedlemmer.

Det var en **kardinalebne av dimensjoner** å etablere FeFo uten eiere, samt at Statskogs rettsstridig erverva grunnbokshjemler ble overført til denne virksomheten uten at rettighetsforholdene på forhånd var avklart.

Denne tabben har medført at folket og kommunene i Finnmark siden 2006 har måttet forholde seg til en slags føydal jordherre uten nødvendig demokratisk forankring. Dette medfører også at virksomheten har sterke privatokonomiske egeninteresser å ivareta, som i stor utstrekning er på kollisjonskurs med befolknings og kommunenes interesser.

Eksempelvis har man opplevd et prissjokk på tomter og tomteleie siden 2006. I Bolkoyttetfelt i Alta er årsleie for nye tomter 40-dobla fra 478 kr til 20.000 kr. Samtidig nektes tomtefesterne mulighet for kjøp/innløsning av bygdehyttetomter. Tomtefeste slik FeFo praktiserer dette, er **kjøp på eivigvarende avbetaling**, og gjør finnmarkingene til de **evige husmenn** under FeFo. Her utnyttes en monopolstatusjon til å skape en eivigvarende penngemaskin.

Finnmarkingenes rettigheter

Finnmarkskommisjonen og utmarksdomstolen konkluderte med at den umatrikulerte utmarka i Karasjok eies kollektivt av alle innbyggere i kommunen, uavhengig av etnisk bakgrunn.

Wikan og styrefertallet i FeFo begrunner mye av sin motstand mot Karasjokdommen med at finnmarkingene vil miste sine etablerte rettigheter i utmarka i Karasjok ved hjemmelsoverføring fra FeFo til den nye Karasjokeiendommen. Her prøver man å skape en grunnløs frykt og konflikt.

Karasjoks tidligere ordfører Svein Aale Somy har klart tilkjennegitt at ingen i Finnmark har noe å frykte fra Karasjok. Ingen ansvarlige i Karasjok ønsker å utstenge andre finnmarkinger. Likevel prøver Wikan å co. å skape frykt og motsetninger blant folk.

Finnmarksløvens § 23 (rettigheter for personer bosatt i Finnmark) sier at bosatte i Finnmark på «i Finnmarkseidommens grunn» har rett til jakt på storvilt, jakt og fangst av småvilt, fiske i vassdrag (utenom Tanavassdraget) med stang og håndsnøre, plukking av multer og

DIREKTE SLUDDER: I et innlegg i utvalgte avisene Avvir og Ságot stiller seg bak etter hvert privat krav om å eie utmark i indre Finnmark, «selv om grunnlaget er aldri så usikkert eller rettspraksisen er uprovov». Dette er direkte sludder, og noe Wikan har sugd av eget bryst, skriver Geir Wulff.

uttak av trevirke til husflid. Dessuten har jordbruksseidommen rett til beite for så stor bueskap som kan vinterfjøs på eiendommen.

Det er her viktig å være klar over at dette ikke er nye rettigheter som finnmarkingene fikk i «gave» da finnmarksløven trådte i kraft i 2006. Dette er rettigheter som folket i Finnmark har hatt fra gammelt av, lenge før finnmarksløvens tilblivelse, og som heller ikke vil forsvinne ved en hjemmelsoverføring. **Her vil hevdreglene komme til anvendelse med full styrke. Rettigheter som er erverva ved hevd, har rettsvern uten tinglysing, og skal ikke tinglyses.** Jevnfor tinglysingslovens § 21, annet ledd.

Wikanans forsel om at hevdreglene vil være «til liten hjelp for de fleste finnmarkinger» viser hvor kraftig han er på vilssor. Ságot skrev følgende på lederplass: «Hvis styrefertallet i FeFo hadde vært genuint opptatt av å sikre finnmarkingenes rettigheter, kunne man ha helgardert seg ved å akseptere dommen om lokalt eierskap, men tatt med en skjøteklause som tilsvarer dagens § 23 i finnmarksløven. Da ville sjøl ikke den største notoriske kverulant kunne hevde at hjemmelsoverføringa medfører at finnmarkingene mister noen rettigheter.»

At Wikan og styrefertallet ikke engang har vurdert dette, tyder på at FeFos egeninteresser trumfer hensynet til finnmarkingene.

Allmennhetens adgang
Wikan forbigår i total taushet at FeFos styrefertall faktisk er med på å slå ring om finnmarksløvens § 25 (adgang for andre). Etter denne paragrafen har **«enhver på Finnmarkseidommens grunn adgang til jakt og fangst av småvilt og fiske i vassdrag med stang og håndsnøre samt plukking av multer til egen husholdning»**.

§ 25 sier altså at allmennheten («enhver») har tilsvarende adgang til FeFo-forvalta grunn som finnmarkingene, med unntak av storviltjakt, uttak av trevirke til husflid og utmarksbeite.

Dette er ikke en rettighetsbaseret hevdvundning adgang, men en ren «gave» til allmennheten utenfor Finnmark – som automatisk vil **bortfalle** ved hjem-

melsoverføring fra FeFo til Karasjokeiendommen.

Finnmarksløvens § 25 er hovedårsak til at Norges Jeger- og fiskerforening (NJFF) har vært en trofast partshjelper for FeFo i rettsprosesser mot lokalbefolkninga i Finnmark. NJFF frykter, med god grunn, at allmennheten vil miste adgang til utmarka i Finnmark.

Hjemmelsoverføring til lokalt eierskap vil åpenbart være til fordel for folk i Karasjok og resten av Finnmark, men ikke for allmennheten utenfor Finnmark og heller ikke for penngemaskinen FeFo.

Senterpartiets valgprogram Hittil har tre kommuner valgt å følge Karasjoks eksempel til utmarka. Det er Tana, Kautokeino og Porsanger kommunestyre.

Alle de øvrige kommunene burde nå kjenne sin besøkelsestid og fremme tilsvarende krav om lokalt eierskap på vegne av sine innbyggere. Dette for å etablere en demokratisk eierstyring av grunnforvaltninga.

Samt at «FeFo skal lytte til signalene fra Finnmarks befolkning. Det skal være et forvaltningsorgan til beste for alle innbyggere i fylket, ikke bidra til splittelse og konflikter».

Wikans svik mot Sp
Kurt Pasvikbamsen Wikan ble oppnevnt som nytt medlem i FeFo-styret fra 2020.

Mange håpet at Wikan gjennom å etterleve Finnmark Sps valgprogram skulle bidra til gode løsninger og motvirke splittelse og konflikter i beste Sps ånd. **Karasjok-saka satt Wikan med nøkkelen.** Hans stemmegivning styret var utslagsgivende for om Finnmarkskommisjonens og etter hvert også utmarksdomstolens konklusjoner skulle godtas eller vrakes.

Men her skjedde det nesten utenkelige, at Wikan brøt med Sps klare valgprogram, og fikk omgjort et vedtak som anerkjente lokalt eierskap, i stedet for å gjennomføre Sps politikk bidro Sps representant til forsterka splittelse og konflikt, ved å **sabotere Sp-programets** forpliktelse om å være pådriver for lokalt eierskap.

Denne programbestemmelserne burde være svært enkelt å følge opp i Karasjok-saka, særlig når to høykompetente juridiske instanser (Finnmarkskommisjonen og utmarksdomstolen) begge konkluderte likt. Når de juridiske konklusjonene er sammenfallende med Sps politikk, burde det ikke være rom for tvil om hva partiet er forpliktet til å være pådriver for.

Sett utenfra er det uforståelig hvordan Finnmark Sp kan leve med en **politisk utro tjener** som bryter partiets valgprogram på fundamentalt viktige politikkområder. Synes Karasjok Sp og Finnmark Sp det er greit at en sentral Sp-politiker motarbeider det programmet han er valgt til å gjennomføre? Hvorfor har ikke Finnmark Sp for lengst satt inn en programtro tjener i FeFo-styret?

Signaleffekten av Wikans opptrøden og Porsanger kommunes passivitet er at velgerne spør seg om Sps valgprogrammer er til å stole på?

Hva nå, Finnmark?

Hittil har tre kommuner valgt å følge Karasjoks eksempel til utmarka. Det er Tana, Kautokeino og Porsanger kommunestyre.

Alle de øvrige kommunene burde nå kjenne sin besøkelsestid og fremme tilsvarende krav om lokalt eierskap på vegne av sine innbyggere. Dette for å etablere en demokratisk eierstyring av grunnforvaltninga.

«FeFo skal være en pådriver for kommunalt eierskap til grunnen der det er formål-

HAR TROA: Vi har lagt hodene på blokk med store forventninger til beslutninger og handling. Og vi har troa, for det er nå det virkelig gjelder, skriver Guro Brandshaug.

FOTO: KJERSTI NÆVSTAD

Vi har en plan

Det har blitt en sliten klisjé, politiske gjester som kommer til Sor-Varanger for å lytte.

Guro Brandshaug, ordfører kandidat Sor-Varanger Arbeiderparti

Det advarte vi både næringsministeren, kommunalministeren, og LO-lederen om, når de kom for å lytte tirsdag 16. mai. Likevel var det viktig at de kom, for arbeidet med å løfte Sor-Varanger, er et arbeid i fellesskap. Et arbeid som krever mest av oss som bor her, men et arbeid vi verken kan eller skal stå alene.

Det nasjonale fellesskapet har ansvar for å bygge samfunn over hele landet. Det ansvaret veier enda tyngre i en region som grenser til Russland. Dessverre har påfølgende regjeringer velmønt ord for satsing i nord sjelden blitt fulgt opp av handling. Nå er det nok ord. Nå kreves handling, det må skje noe, og det må skje nå.

Det var vårt tydelige budskap til ministrene og LO-lederen den 16. mai, og det er vårt gjentakende budskap når vi følger opp regjeringens medlemmer tettere enn aldri før. Og vi har laget en plan. En plan for hvordan vi sammen skal få til endringer som også ungdommen tror på.

Først handler det om å trykke de som står i fare for å miste

jobben. Det gjelder ansatte på Kimek, og det gjelder ansatte i andre selskaper som er direkte berørt. Å sikre disse arbeidsplassene krever avklaringer og ny aktivitet takt. Bedriftene har et selvstendig ansvar for omstilling, men igjen må fellesskapet se sitt ansvar for årsaker utenfor vår kontroll og som vi dessverre må forholde oss til. Utfordringene og mulighetene beskrives best av de med skoen på. Derfor blir dialogen mellom ansatte, bedrifter og myndigheter viktig. Som budbringer og støttespillere vil vi bidra i dialogen for løsninger alle kan tro på og jobbe med.

Neste steg på veien er å skape grunnlag for økonomisk utvikling. Vi trenger som alltid flere bein å stå på, der alle bidrar og bidrag er like viktige for et bærekraftig fundamnt. I dagens situasjon med kraftmangel, finnes det likevel muligheter. Syd-Varanger Gruve har med sin kraftavtale mulighet for umiddelbar oppstart, det så fort eiere og investorer ønsker. Situasjonen med gråberg som må fjernes er en utfordring næringsministeren engasjert mot seg hjem, et konkret tiltak for en stat som ønsker å bidra med hurtige løsninger.

Mulighetene innen havbruk krever inndre kraft, men noe mer areal. Det formidlet Leroy under mandagens folketale i Kirkenes. En næring som trekker seg ungdom, og som vil visning- og undervisningskonesjonen kan skape muligheter også utover selve matpro-

duksjonen. Aktivitet som krever lokalt engasjement for å sikre både bærekraft og ringvirkninger.

Reiselivet har bevisst sin overlevelse, og er igjen i vekst. Samspillet med Finland som NATO land kan gi muligheter, men like mye gjelder det for reiseliv som allerede spiller på lag med finse interesser. Nøkkelord for utvikling er flyturer, risikoavlastning og kapitaltilgang. Hos Barel fikk næringsministeren innblikk i evne til omstilling og teknologiske muligheter. Et eksempel på innovasjon i distriktet som de unge tror på og vil utvikle videre.

Budskap fra Sor-Varanger kommune og fra folkekomplett kompletterte helheten i utfordringer og behov. For det er en helhet som må på plass når utviklingen skal snus fra fraflytning til vekst. Tilgang på personell i barnehager og på sykehjem, lokale utdanningsmuligheter for et bredt arbeidsmarked og også statlige kompetansearbeidsplasser, infrastruktur som fremmer utvikling, akuttberedskap som sikrer trygghet, og personrettede tiltak som skaper bo- og bli-lyst.

Dette er noe av det vi har fremhevet i vår plan for felles løft i Sor-Varanger. En konkret plan som krever mest av oss selv, men som må realiseres i samspill med det nasjonale fellesskapet. Vi har lagt hodene på blokk med store forventninger til beslutninger og handling. Og vi har troa, for det er nå det virkelig gjelder.